

KURYER LITEWSKI

w Wilnie we Wtorek dnia 4 Listopada v. s. 1819 roku

Obszar	Czas obserwacji	Wysokość Barom.	wys. Ther. Reau.	Wiatry.	Odmia. w powie
Obszar meteorologi- czny.	dnia 3 godz. 3 z połu.	27 cal. 5, 2, lin.	+ 2 5 stopn.	Zachodni	Deszcz
	- 3 godz. 9 wiecz.	27 - 5, 6, -	- 2 -	Zachodni	Deszcz
	- 4 godz. 7 z rana	27 - 6, 8,	+ 1 -	Zachodni	Pochmurne

KRÓLESTWO POLSKIE.

Warszawa, dnia 6 listopada.

W dniu 20 z. m. przyplłynął do *Warszawy* z rzeki *Nidy* pierwszy statek górny z ładunkiem marmurów i żelaza. — Już więc rzeka *Nida* konstytucjami polskimi od kilku wieków za splawną uznana, za dni naszych staje się nakoniec ważną dla handlu polskiego drogą; i mieszkańcom żyźnych nad *Nidą* okolic, ułatwia sposobność spieniężania licznych płodów, któremi tę część kraju hojnie obdarzyła natura.

PRUSSY.

Berlin dnia 30 października. Wczoraj odprawiono się w kaplicy zamkowej w *Wczoraj* *tenburgu* bierzmowanie Xiążęcia Pruskiego *Karola*, syna Króla *Jaci*, w obecności Monarchy, rodziny jego, dworu, oraz znatomitych urzędników cywilnych i wojskowych. Święty obrządek sprawował kaznodzieja nadworny *Ehrenber*, który wspomnianemu Xiążęciu dawał naukę religii.

NIEMCY

Od brzegów *Menu* dnia 26 października. Posłowie należący do składu seymu związku niemieckiego bawią ciągle w *Frankforcie*, chociaż publicznych sessyi nie bywa. Zdaje się, iż czekają na dalsze rozkazy, czyli mają do odczynny powrócić lub jechać do *Wiednia*. Zaożęcie nowego kongressu w *Wiedniu* odłożono tymczasowie do dnia 20 listopada. Niektórzy czynią takie przysposobienia, które w czasie okaza, iż nieobecność ich dłużej potrwa nad czas dotąd do przerwy obrad seymowych wyznaczony. Jest podobieństwo, iż dalsze czynności seymowe zależeć będą od przyszłych narad ministrów w *Wiedniu*. Zapewniają, iż centralną kommissyą śledczą w *Moguncyi*, dopiero po rozpoczęciu narad w *Wiedniu*, zacznie swoje urzędowanie.

Xiążę *Richelieu* przybył dnia 20 b. m. do *Kolonii*, a nazajutrz do *Düsseldorf*, gdzie stanął w zamku Xiążęcym. Dnia 22 b. m. udał się w dalszą podróż przez *Duisburg* do *Hagi*.

Król *Wirtemberski* przybył dnia 24 b. m. późno wieczorem do *Frankfortu*, a kilka godzin zabawiwszy, pojechał daley do kraju swego.

W krajach *Badeńskim*, *Darmstadtzkim*, *Nassauskim*, *Hannowerskim* i innych, wyszły urządzenia względem cenzury drukowanych pism, stosownie do uchwały seymu związku niemieckiego.

Jedna z gazet saskich donosi, iż wszystkie wojska w krajach związku niemieckiego są w ruchu, i ściągają się brygadami na popisy.

Rząd *heski* zakazał nosić sztyletów pod karą jednorocznego więzienia, robiący zaś je i sprzedający, zapłać 50 talarów kary pieniężnej.

Święto-michałski jarmark w *Lipsku* był dosyć mierny. Nie mało znajdowało się na nim żydów z *Polski*, *Austrii* i *Rossyi*. Największy odbył miały jedwabne towary i sukna średniego gatunku. *Anglicy* sprzedali wiele towarów, prawie za bezcen.

Dnia 14 b. m. zrana między godziną 7 i 8 dał się słyszeć w okolicach *Gera* na powietrzu huk podobny do wystrzału z działa, a nieco później slychać było dźwięk podobny do odgłosu dzwonów. Wkrótce potem znaleziono na świeżo oraném polu kamień meteoryczny, który wpadł w ziemię na 3 ćwierci łokcia, i był przyczyną tego huku. Kamień ten waży 7 funtów; po wierzchu jest gładki koloru czarnego, właśnie jak gdyby był przepalony. Potarty wydaje nieco zapachu siarki.

Pomiędzy osobliwościami, które *P. Sieber* przywoził z *Egiptu* do *Austrii*, są także 3 mumije, jakich, podług zdania znawców, nigdzie w *Europie* dotąd nie było, i które posłużą zapewne do objaśnienia owczasowych stosunków tego kraju. Ani *Paryż*, ani *Londyn*, ani *Amsterdam*, nie mogą się poszczycić tak dobrze zachowanemi mumijami.

NIDERLANDY.

Brucella d. 24 października. Na sessyi drugiej Izby stanów *niderlandzkich* a dnia 21 b. m. przeczytano, podane imieniem królewskim dwa projekta do prawa: jeden względem utrzymywania podrzutków, a drugi względem zniesienia oddzielnego sądu w interessach skarbowych i morskich. Nazajutrz zaś podano projekt do prawa względem przedłużenia na 3 miesiące terminu do udowodnienia pretensy, jakie mają obywatele w południowych prowincjach do skarbu.

Lord Kinnaird, który należał do wiadomey

w Paryżu sprawy o zamach na życie Xięcia Wellingtona, podał do druku w *Lugano*, gdzie teraz bawi, objaśnienie tej sprawy, i w uwagach swoich mocno powstaje na sądy we Francji. Twierdzi, iż Xięzę Wellington nie był wezwany, aby się stawił w sądzie, chociaż tak publicznie w sądzie oświadczone. Obiecuje oraz stawić się dla usprawiedliwienia swego w Paryżu, byleby mu poseł angielski zaręczył, iż nie będzie uwięziony.

Roboty około oszańcowania *Ostendy* idą z wielkim pośpiechem. Kierują nimi inżynierowie angielscy.

Jedna z wychodzących tu gazet zawiera udzielony sobie z *Berlina* obszerny artykuł o demagogicznych intrygach. Wyrażono w nim: iż w roku jeszcze 1812 uczniowie zawarli z sobą związki; iż takich towarzystw było 14; iż wszystkie znosiły się z sobą listownie, iż każde towarzystwo miało swych naczelników i kasę; iż oprócz tego były 4 oddzielne związki, które 14 wielkimi towarzystwami kierowały; iż 3 takich związków było w uniwersytetach, a 4te w stolicy pewnego niemieckiego Xięcia; iż celem ich było zniesienie dotychczasowego kształtu rządu, oraz wprowadzenie wolności i równości; iż członki tych związków nazywali się *czarnemi*; iż nietylko uczniowie, lecz nawet ludzie wszelkiego stanu do nich należeli; iż przeszło 10,000 zabranych pism i listów przejrzano, i w nich najobojętniejsze zamysły znalezione; iż w jednym z nich wycrytano co następuje: — „Jużbyśmy dawno swego dokazali, gdybyśmy mieli takich ludzi, jak *Sand*. Rewolucya jest tak potrzebną dla narodów, jak powietrze do oddychania dla ludzi. Powszechna tylko odmiana rządów może nas uratować i t. d.“

A U S T R Y A .

(z gaz. berl.) *Wiedeń*, dnia 23 października. Zamknięte d. 31 sierpnia w *Karlsbadzie* konferencye, rozpoczną się znowu w *Wiedniu* d. 20 listopada, za uprzedniem zaproszeniem przez Xięcia *Metternich*, wszystkich panów ministrów i posłów.

Cesarz oddał Wielkiemu Xięciu *Badeńskiemu* wakujący 5ty półk piechoty.

W Austrii prassy litograficzne i sztycharskie poddane zostały pod również ograniczenie, jak i prassy drukarskie.

Feldmarszałek Xięzę *Schwarzenberg* leży obłożnie chory w majątności swej *Worlick*, w *Czechach*.

H I S Z P A N I J A .

Madryt dnia 12 października. Królowa nasza odbywa powoli podróż. Dnia 7 i 8 b. m. odpoczywała w *Vittoria*. — Miasto kazało dla jej rozrywki wystawić ulubioną w Hiszpanii bitwę byków, co jej się nie bardzo podobało. Pierwszy byk przyprowadzony w szranki, zabił pięć koni pod jeźdźcami, którzy się z nim potykali. Po jego nareszcie pokonaniu, oddała się Królowa, i dopięro w końcu widowiska znowu się pokazała. Spalono potem piękny fajerwerk. Lud wszędzie radośnemi okrzykami witał swoją Monarchinią, która d. 10 nocowała w *Zelada*, a nazajutrz w *Burgos*. D. 20 b. m. przybędzie do tutejszey stolicy.

Dnia 25 b. m. ma popłynąć z *Kadyxu* statek pocztowy do południowej Ameryki.

Nie podpada wątpliwości, iż wyprawa *kadyxka* została na niejaki, a może na długi czas, odłożoną. Różne tu były zdania o przeznaczeniu wojska lądowego. Z początku chciano je sprowadzić wgląd kraju, potem zaś postanowiono utrzymywać je w obozach na wolnym powietrzu, dopóki zaraźliwa choroba zupełnie nie ustanie. — Dnia 1 b. m. liczone w *Kadywie* 9,200 chorych. W wielu klasztorach wszyscy prawie zakonnicy wymarli. Z *Seawilli* wyniosło się blisko 6000 ludzi. Porty w *Katalonii* są po większej części zamknięte.

Słychać, iż Monarcha nasz mianował generała porucznika *Salcedo*, posłem przy rządzie Zjednoczonych Stanów północney Ameryki.

A M E R Y K A P Ó L N O C N A

Nowy York dnia 24 września. Słychać tu mocno o bliskim wojnie z Anglią. Najbardziej o tém zapewnia jedna z tutejszych gazet i twierdzi, iż *Kanada* będzie pierwszym teatrem wojny.

Dnia 8 b. m. zdarzył się rozruch w *Fildelfii*. Niejaki *Mitchell* chciał puścić balon w ogrodzie. Liczne zebrany lud, zniecierpliwiony powolnym jego napełnianiem rzucał kamieniami, z których jeden ugodził *P. Mitchell*, a drugi rozdarł balon, gdy miał się wzbijać do góry. Dozorca uderzył niewinnego chłopca, siedzącego na kobylicy, tak mocno w głowę, iż upadł na ziemię. Wtedy społeczeństwo mszcząc się, wpadło zewsząd do ogrodu, zapaliło przyległy dom i wiele sakody sąsiadów. *P. Mitchell* umknął. Sprowadzony na rozkaz oddział wojska, poymał kilku hersztów i spokojność przywrócił.

A M E R Y K A P Ó L U D N I O W A .

Odsbrano d. 18 października w *Londynie* wiadomość, iż wojsko powstańców pod sprawą generała *Bolivar*, zajęło większą część prowincyi nowej Grenady. Najwięcej się do tego przyłożyli żołnierze angielscy, za co wielu z nich otrzymało od *Bolivara* order oswobodzicieli. Sposobią się powstańcy uderzyć na *Kartogez*, gdzie generał hiszpański *de la Terres* dowodzi.

Wyszła z druku w *Buenos Ayres* konstytucya zjednoczonych prowincyi południowo-amerykańskich, uchwalona na powszechnym kongresie d. 22 kwietnia 1819, obejmuje 51 stronio. Na tytule jest sztychowany herb *Buenos-ayreski*, który jest taki: dwie ręce ku sobie obrócone trzymają łaskę okręconą laurem z czapką wolności na wierzchu; u góry jest słońce, z napisem: *Prowincye zjednoczone nad rzeką la Plata* 1813. Przylązione ogłoszenie niepodległości, zawiera między innemi, iż z samey prowincyi *Buenos-ayreskiej*, do roku 1817, poległo w bitwach przeszło 80,000 ludzi.

Kilku anghków, których *Mac Gregor* uciekając w *Portobello* zostawił, opanowali w *Panama* baterya, skład prochu i okręt. Chcieli się złączyć z admirałem *Cochrane*; lecz wydał się ich zamysł, i dwóch przywódców stracono.

Admirał *Blanco*, którego *Cochrane* zosta-

wił przed *Collao* dla dalszego trzymania tego portu w zamknięciu, powrócił samowolnie do *Valparaiso*; za co natychmiast oddany został pod sąd, a dowództwo po nim otrzymał pewny oficer angielski.

Wydana d. 25 czerwca odezwa, ogłaszająca niepodległość prowincyi *Texas*, i wybić się spod władzy hiszpańskiej, zawiera między innymi co następuje: — „Wszelki kształt rządu pochodzi z woli narodu, i wspólne dobro jest jego celem. Obywatele w *Texas* przez długi czas cieszyli się nadzieją, iż przy oznaczeniu granic posiadłości hiszpańskich w Ameryce, zostaną wcieleni do kraju zjednoczonych stanów. Wielokrotne przełożenia ze strony wspomnianych stanów, utrzymywały tę nadzieję. Ostatni jednak traktat między Hiszpanią i zjednoczonymi stanami, zniszczył zupełnie tak przyjemną nadzieję i obywatelów ze snu obudził. Postanowili więc teraz być wolnymi za pomocą Boga, i życie swoje, majątek i całą szczęśliwość na to poświęcają. Chcą sobie zapewnić rząd reprezentacyjny; chcą mieć jednostajne prawa, ściśle wymierzaną sprawiedliwość, wolność sumienia, religii i druku; posiadać korzyści liberalnego wychowania młodzieży, i nieściśniany handel z całym światem. Polegając na słuszności sprawy swojej, i znając ważność celu swojego, połączyli się dla szczęśliwego ukończenia walki, do której ich niniejsza odezwa przywiedzie.“

S Z W A Y C A R Y A.

Szafuz d. 16 października. Od kilku tygodni przybywa do Szwajcaryi wielu uczniów z rozmaitych uniwersytetów niemieckich, w celu, jak słychać, obchodzenia rocznicy 18 października nad brzegiem jeziora *Vierwaldstät* przy kaplicy *Wilhelma Tella*.

W Ł O C H Y.

Kardynał sekretarz stanu wyznaczył w *Rzymie* komisją dla obrachowania pretensyi poddanych papieżkich do rządu francuzkiego.

Wyszło we Włoszech dzieło Margrabiego *Lucchesini*, byłego pruskiego ministra stanu, o utworzeniu związku reńskiego. Jako naoczny świadek może dać dokładne w tej mierze objaśnienie.

Sławny chemik *Davy*, napisał do jednego z przyjaciół swoich, iż z 1696 starożytnych rękopismów, znalezionych w gruzach *Herkulanum*, rozwinięto już 88, które czytać można; 519 jest zupełnie zepsutych, 24 rozdarowano, a z pozostałych 1265 może jeszcze 120 za pomocą operacyi chemiczney będzie można uratować od zniszczenia.

S Z W E C Y A.

Sztokholm, dnia 19 października. Król nasz i syn jego wyjechali onegdaj z zamku *Rosersberg* do *Upsala*, gdzie za przybyciem ich wieczorem oświetcono miasto. Wczoraj zaś był bal u Barona *Fork*. Uniwersytet tamoczny, chce także dać świetny bal.

W Y S P Y J O Ń S K I E.

Dnia 4 września o godzinie 9 wieczorem uczuć się dało w mieście *Korfu* mocne trzęsienie ziemi. — W jednej chwili wszystkie dzwony kościelne odezwały się; a że się to razem stało w 48 kościołach, łatwo sobie wystawić powszechną trwogę. Obywatele poniekąd z domów, które po większej części bardzo są uszkodzone. Powietrze było czyste i niezbyt pięknie przyświecał. Oczekujemy wiadomości o wybuchaniu *Wezuwiusza* lub *Etny*.

Wolno Drukować. Ignacy Reńska Kom. Cenz. Cst. — w Wilnie w Drużbni Redakcyi pism peryo-

W Redakcyi gazety Kuryera Litewskiego można prenumerować na następujące pisma peryodyczne:

1) Na gazetę *Kuryera Litewskiego*: kosztuje na rok cały, bez poczty rubli srebrnych 9, z przesyłaniem pocztą rubli srebrnych 14; na pół roku: bez poczty r. sr. 4 kop. 50, z pocztą r. sr. 7. Bez przesyłania pocztą można prenumerować i kwartalami, płacąc na kwartał r. sr. 2 k. 25.

2) Na *Dziennik Wileński*, przyymuje się prenumerata tylko na rok cały, półrocznie nie przyymuje się. Kosztuje bez poczty rubli sr. 6, z pocztą r. sr. 8.

3) Na *Pamiętnik Farmaceutyczny Wileński*, przyymuje się tylko rocznie: kosztuje, bez poczty rub. sr. 4, z pocztą r. sr. 5 kop. 50.

4) Na *Wiadomości Brukowe*, przyymuje się prenumerata tylko rocznie: z pocztą r. sr. 4, bez poczty r. sr. 2 k. 50.

5) Na *Tygodnik Wileński*, przyymuje się prenumerata tylko rocznie: z pocztą r. sr. 5, bez poczty r. sr. 3.

O g ł o s z e n i a.

1. Roku 1819 mca Sbra 29 dnia, Sąd Tawatorsko Exdywizorski w maitności Włieykach eorystulacy, urzędziwszy kilkakrotnie przez Kuryera Litego kredytorow W. Szambellana Kraywukowskiego, że się na ukończenie tey Exdywizyi zechal, postanowił przez tegoż Kuryera Litego onychże zawiadomić, że nieodmienne dnia 6go Sbra terażn. roku całą sprawę wżmie bez najmniejszey przewłoki do namowy i że na niestawiających kredytorach Szamb. Kraywukowskiego wieczną amissyą w rzeczy zapisze, zapowiada, i to poraz ostatni ogłosić postanawia. Dat: 1819 Sbra dnia Włieyki.

Paweł Smigielski Sędzia Grodz. Wit. Exdy.
Piotr Kiełpsz Sędzia Grodzki Wilkomir i Exdywizor.

And. Olechnowicz Pisarz Gr. Upit. Exdyw.
Kazimierz Hryniewicz Regent Ziemi Brast. i Exdywizorski.

1. Gubernii Minskiej Ptu Sluckiego, ze dworu Pruss Sbra 11. dnia w noey uciekł krederasarz Franciszek Bazyłago syn Leonowicz, poddany JW. Uzłowskiego, Chor. Pttu Sluckiego, mający lat 22, wzrostu małego, włosow swiatlych, blond, twarzy ściągłey, nosa dużego i szerokiego; od nosa do końca brody, część twarzy krótsza. Zabral on Liberyą Srebro stołowe pod cyfrą W. U. pieniędzy gotowych rubli srebr. 600, i papiery Michała Nestorowicza, lokaja z tegoż dworu, pod którego nazwiskiem, zapewne ukrywał się zamyslił. Kto by takiego człowieka dostawił do samego aktora, lub do Sądu niższego Pttu Sluckiego albo policy. Wileńskiej, otrzyma oprócz wdzięczności przyzwoitą nagrodę.

2. Excerpt rezolucyi z protokołu ekonomicznego Kommissyi dla urzędzenia interessow Radziwiltowskich ustanowionej, w dacie poniżey wyrażoney pod Nrem 2310 zapadłey et eorurdem dla umieszczenia w gazecie Kur. Lit. do Redakcyi teyże gazety pod pieczęcią urzędową Kommissyi postany.

Roku 1819 mca oktobra 25 dnia. Po daném do kommissyi na interessa Radziwiltowskie, naznaczonej przedstawieniem pod datą 31 julii terażniejszego roku za Numerem 523, jeneralny prokurator massy oświadczył: że dla rychleyszego wypełnienia imiennego Ukazu w roku 1818 apryla siedmnastego dnia wyszłego sprzedaż dóbr po zmarłym Xiążęciu Dominiku Radziwille, na satysfakcyą jego długow pozwalającego; składa tabelle wyjaśniające stan aktywow massy przez szczególne ocenienie majątkow i zobranie wszystkich od różnych osob należności, które wynoszą ogólny fundusz teyże massy złotych polskich 159 milionow czterysta pięćdziesiąt jeden tysiąc dwieście siedm dziesiąt sześć, gr. dwadzieścia pięć, długi zaś i pretensye przez Kredytorow podane i pozwami obięte (a które niemogąc się zwiększyć, w znaczney ilości zmniejszonymi bydź muszą) niewięcey dopioro wynoszą jak zł. ośm dziesiąt milionow, dla biorących więc spadek po JO. Xiążęciu Dominiku Radziwille jak znaczna wypada pozostałość, tak też to wyjaśnie-

nie stanu massy oparte na pewnych i niewątpliwych co do aktywow probacyach, każdego jest zdolném przekonać, że massa obciążona aż nadto odpowiada swym długom, a przewyższająca jey ilość jest zupełnym nabywcom bezpieczeństwem, i że skutkiem tey pewności i dozwoleń Monarszego jeneralna prokuratorya jest w trakcie układow o wyprzedaż dóbr massy, i zawarte w ślad tego postanowienia do zatwierdzenia kommissyi poda. — Jakowe przedstawienie mając sobie zakomunikowane komitet wierzycieli Radziwiltowskich, odkładając swą odpowiedź, wezwał wszystkich członkow komitetu kredytorow na dzień 1 oktobra terażniejszego roku dla zopiniowania tak ważney dla wszystkich mający i w dniu 15 terażniejszego mca opiniją swą za Numerem 816 do kommissyi wniesioną wyrażając, że gdy wyświecone w tabellach fundusze znacznie przewyższają debita przez dobrowolne układy od założenia pierwiastkowego w pozwach zamieszczonego zmniejszające się; a stąd choćby przy szczególnych wyprzedażach szacunek ziemi i był zmniejszonym, zawsze jednak okazana praesperata jest widzialną rękomyją dostateczney pewności, zwłaszcza gdy pośpiech sprzedaży majątkow, zmniejszać będzie liczbę wierzycieli i przeszkodzi zwiększeniu długow, przez narastanie procentow, oświadczył zgodzenie się swoje na sprzedaż majątkow Radziwiltowskich z zastrzeżeniem primo: że nad objawione pozwami pretensye żadne nowe długi w czasie małoletności dziedziczki uczynione bydź niemogą. Secundo. Gdyby prawa wieczyste nie w inney magistraturze jak tylko w kommissyi Radziwiltowskiej przyznawane były, a to w celu wiadomości o opłacie długu Monarszego i dopełnionej partykularnym kredytorom satysfakcyi, przyczém żądał komitet, aby w tym obiekcie zrobione było dla wiadomości osob interessowanych przez gazety ogłoszenia, na jakowe warunki komitetu, prokurator massy w powtornym dniu 22 oktobra za Numerem 472 przedstawieniu w odpowiedzi wyraził: że w tych obiektach odwołuje się do przepisow Naywyższych sobie udzielonych i że prawa wieczyste w sądzie kommissyi przyznawane będą. Kommissya powyższe pisma, jako stanowiące bezpieczeństwo następnych układow o wybycie dóbr massy, w aktach swoich lokuie. Gdy zaś wyjaśnienie teyże massy funduszow przewyższających znacznie ilość długow, i zgodzenie się komitetu wierzycieli na sprzedaż majątkow, nieraz rzeczoney massy, zbliżyć jest w stanie kredytorow do prędszych układow z jeneralną prokuratorya, dla tego stosownie do życzenia komitetu ogłosić to przez gazety krajowe i zagraniczne postanawia (podpisano) Jan Woynilowicz w miejscu Prezesa, Antoni Lappa, Jan Petersen, Kommissarze; Wincenty Szukszta, Gaspar Romanowicz, Zastępcy.

Zgodno z protokulem świadczą Ludwik Czernichowski Sekretarz.

1 Wyjeżdża za granicę do Austrii, Prus, i Polski za własnymi interesami, Wileński mieszczanin Starozakonny Owsiey Zelikowicz Zelikman na miesiąc jedynaście.